

PARTICULARITĂȚI ALE INFRAȚIUNII DE HĂRȚUIRE

Stud. Mădălina MACARENCU

Coordonator: Conf. univ. dr. Marian BRATIȘ

Universitatea „Tibiscus”, din Timișoara, Facultatea de Drept și Administrație Publică

Autorul de corespondență: Mădălina Macarencu, madalina.macarencu93@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.52744/CAPPS.2025.20>

REZUMAT: *Lucrarea analizează infracțiunea de hărțuire prevăzută de art. 208–209 Cod Penal, definită ca acțiunea repetată de urmărire, supraveghere sau contactare obsesivă a unei persoane, fără un motiv legitim, generând victimei o stare de teamă. Sunt prezentate particularitățile elementului material, subiecții, formele de participare, variantele de agravare și sancțiunile. Lucrarea subliniază măsurile de protecție ale victimelor, precum ordinul de protecție, consilierea psihologică, măsuri preventive și sociale, precum și dificultățile practice în aplicarea legii: evaluarea stării de temere, stabilirea caracterului repetat al faptelor, probleme de probă și diferențierea hărțuirii de alte infracțiuni (amenințare, violență psihologică, violarea vieții private). Se evidențiază, de asemenea, dificultățile în obținerea și respectarea ordinului de protecție, întârzierile autorităților, lipsa monitorizării agresorilor și consecințele asupra siguranței victimelor.*

CUVINTE CHEIE: *hărțuire; supraveghere; protecția victimelor; violență psihologică; stare de temere.*

1. HĂRȚUIREA (ART. 208 COD PENAL)

Infracțiunea contra libertății persoanei reglementată de articolul 208 din Codul Penal ne spune condițiile în care infracțiunea de hărțuire se pedepsete.

Hărțuirea este acțiunea repetată cu caracter abuziv de urmărire victimei în locurile pe care aceasta le frecventează/ supraveghere/ contactare în mod obsesiv a unei persoane fără un motiv legitim și provocând victimei o stare de teamă sau disconfort [7].

Hărțuirea poate fi considerată o formă mai gravă a amenințării, având un caracter intruziv și repetat:

- Prin aceste acțiuni, victima este forțată să trăiască în stare de teamă constantă.
- Acțiunile sunt îndreptate asupra vieții private, perturbând confortul psihologic al persoanei.

Pentru ca organele de cercetare penală să înceapă investigarea, victima trebuie să depună o plângere prealabilă pentru ca este necesar ca persoana vătămată să semnaleze în mod oficial faptele autorului.

2. PARTICULARITĂȚI ALE HĂRȚUIRII CA INFRAȚIUNE

Conform articolului 209 din codul penal particularitățile infracțiunii de hărțuire sunt faptele de urmărirea repetată sau supravegherea unei persoane, fără drept, astfel încât să îi provoace o stare de temere ori efectuarea de apeluri telefonice sau comunicări prin mijloace de transmitere la distanță în mod repetat, care îi cauzează victimei o stare de temere [5].

Ca subiect al infracțiunii avem subiectul activ și subiectul pasiv. Subiect activ poate să fie orice persoană fizică sau juridică care să aibă capacitate penală. Subiect pasiv poate să fie orice persoană fizică în viață.

Pentru această infracțiune participarea penală este posibilă în toate formele sale: coautoratul, instigare, complicitatea.

Elementul material al infracțiunii poate să fie realizat prin două forme alternative:

1. Urmărirea repetată a unei persoane, fără a avea un drept sau fără un interes legitim, aceasta poate avea loc în spații publice sau private și trebuie să fie repetitivă pentru a genera o stare de temere justificată asupra victimei [1].
2. Supravegherea locuinței, a locului de muncă sau a altor spații frecventate de victimă se poate realiza și prin prezența fizică a agresorului sau prin mijloace tehnice (camere de supraveghere, dispozitive electronice).

Ca variantă atenuată pentru infracțiunea de hărțuire codul penal se referă la apelurile telefonice sau mesajele repetate, fie prin rețele de telefonie, fie prin mijloace de comunicare la distanță (e-mail, rețele sociale, SMS), pentru reținerea infracțiunii, este necesară repetarea acestor acte și crearea unei stări de panică sau suferință psihică pentru victimă [5].

Infracțiunea de hărțuire se comite de către agresor cu intenție directă, iar acesta are o reprezentare clară a faptului că acțiunile sale provoacă victimei o stare de temere, legătura de cauzalitate trebuie să existe între

actele de hărțuire și starea de pericol create de către agresor.

Pentru infracțiunea de hărțuire actele de pregătire sunt posibile dar nu incriminate, tentativa nu este posibilă, iar infracțiunea se consumă în momentul în care, după efectuarea acțiunii de hărțuire făcută în mod repetat de către agresor se produce starea de pericol pentru libertatea psihică a persoanei pe care victima o resimte.

Pedeapsa prevăzută de codul penal pentru infracțiunea de hărțuire este pentru forma tip prevăzută de „articolul 208 alineatul 1 închisoarea de la 3 luni la 6 luni sau cu amendă, iar pentru varianta atenuantă prevăzută de articolul 208 alineatul 2 închisoarea de la 1 lună la 3 luni sau cu amendă, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.”¹

Pentru varianta agravată prevăzută de articolul „208 alineatul (2) dacă faptele prevăzute la alineatul 1 și 2 sunt săvârșite asupra unui minor, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime.”²

3. PROTECȚIA VICTIMEI ȘI MĂSURI COMPLEMENTARE

Pentru a preveni traumele psihologice și fizice grave ale victimei este necesară protecția acesteia în cazul hărțuirii este extrem de importantă. E vital și ca autoritățile să poată interveni rapid și eficient. Măsurile complementare înseamnă soluții care ajută la protecția imediată, dar și pe termen lung, atât din punct de vedere legal, cât și social. Scopul acestor măsuri este să ofere un mediu mai sigur și mai sprijinitor pentru victimele hărțuirii, dat fiind impactul emoțional și psihologic semnificativ pe care această infracțiune îl poate avea.

Printre aceste metode se află:

Ordinul de protecție, este o măsură principală de protecție, reglementată de Legea 217/2003, care are scopul de a interzice agresorului să se apropie de victimă sau să o contacteze. Acesta poate fi emis de către instanța de judecată, iar procedura este rapidă, iar ordinul poate fi emis pe loc în cazurile urgente [3].

Ordinul de protecție include pentru hărțuitor următoarele:

- Interdicția de a se apropia de victimă sau de a locui în apropierea acesteia;
- Interdicția de a contacta victima prin orice mijloc (mesaje, apeluri telefonice, e-mailuri);
- Obligația de a părăsi locuința comună, dacă victima și agresorul locuiesc împreună.

Legea prevede și măsuri preventive, care pot fi implementate pentru a preveni escaladarea comportamentului agresiv sau hărțuitor. Acestea pot include interdicții sau obligații suplimentare impuse agresorului, cum ar fi:

- Obligarea agresorului să participe la programe de consiliere sau tratament pentru a preveni recidiva.
- Monitorizarea comportamentului agresorului prin diverse tehnici de supraveghere, cum ar fi dispozitivele GPS sau patrularea polițienească în apropierea locuinței victimei.

Sunt esențiale și măsurile complementare, care ajută victimele să se vindece psihologic și să își recâștige autonomia, în condiții de siguranță. Aceste măsuri pot fi structurate în mai multe domenii:

- Sprijin psihologic și consiliere atunci când victimele hărțuirii se confruntă cu traume psihologice, cum ar fi anxietatea, stresul post-traumatic, depresia sau sentimente de frică constantă. Astfel, unul dintre cele mai importante sprijinuri pentru victime este accesul la servicii psihologice sau consiliere psihologică. Aceasta ajută victima să înțeleagă ce s-a întâmplat, să își regăsească încrederea în sine și să își gestioneze fricile [4].

Există centre specializate care oferă sprijin pentru victimele violenței domestice și ale hărțuirii, unde acestea pot primi ajutor. Victimele pot beneficia și de grupuri de sprijin în care se pot împărtăși experiențele lor și pot învăța să facă față traumei suferite fiind ajutate de persoane care au trecut și ele prin împrejurări asemănătoare.

În cazul în care agresorul reprezintă un pericol iminent, victimele pot fi relocalate într-un adăpost temporar, unde pot fi protejate până când se stabilește o situație mai sigură. Aceste adăposturi sunt destinate pentru a oferi un mediu sigur unde victima poate rămâne fără teama de a fi urmărită sau agresată. Pentru victimele care sunt dependente financiar de agresor, sprijinul financiar poate fi un aspect esențial al protecției. În multe cazuri, victimele pot fi într-o situație vulnerabilă din punct de vedere economic, iar fără independență financiară, este mai dificil să se rupă de agresor.

Unele state oferă victimelor compensații financiare sau ajutoare pentru a le ajuta să se readapteze la viața lor de zi cu zi. Și în cazul angajatorilor victimelor aceștia pot să asigure o protecție sporită și măsuri speciale pentru victimele hărțuirii chiar și la locul de muncă (de exemplu, transferul într-un alt birou, protejarea informațiilor sensibile).

Protecția victimei nu se limitează doar la măsuri imediate, ci trebuie să fie un proces continuu de sprijin și asigurare a unui mediu sigur pe termen lung. După ce agresorul este supus unor măsuri de protecție, autoritățile trebuie să aibă un mecanism continuu de monitorizare a acestuia, pentru a preveni orice recidivă, acest lucru poate include patrulări mai frecvente în zonele unde locuiește victima sau

¹ Codul Penal Articolul 208 pagina 206

² Codul Penal Articolul 208 pagina 206

utilizarea tehnologiei de monitorizare electronică a agresorului.

Pentru a reduce incidentele de hărțuire, este important ca autoritățile și serviciile sociale, spitale și ONG-uri să investească în campanii de educare și sensibilizare publică despre hărțuire și drepturile victimelor. În acest fel, se pot preveni viitoare abuzuri, iar victimele pot fi mai încurajate să se adreseze autorităților la timp.

4. DIFICULTĂȚI DE APLICARE ȘI INTERPRETARE

Infracțiunea de hărțuire prevăzută de articolul 208 Cod penal ridică numeroase provocări în ce privește aplicare și interpretare, asta datorită caracterului său subiectiv și a necesității de a analiza fiecare caz în funcție de contextul concret.

Aceste dificultăți derivă, în principal, din interpretarea elementelor constitutive, stabilirea probelor și delimitarea față de alte infracțiuni similare.

Una dintre principalele dificultăți atunci când vine vorba de aplicarea infracțiunii de hărțuire constă în evaluarea stării de temere pe care victima trebuie să o resimță. Pentru a se evalua această stare legea nu oferă criterii obiective pentru stabilirea stării de temere, ceea ce conduce la interpretări subiective din partea instanțelor. [6]

În practică, unele persoane pot tolera un anumit nivel de insistență fără a resimți o stare de temere, în timp ce alte persoane pot fi afectate psihologic chiar și de acte mai puțin intruzive.

Astfel, se pune problema dacă temerea trebuie să fie analizată subiectiv din perspectiva victimei sau obiectiv raportată la o persoană rezonabilă aflată în aceeași situație.

În lipsa unor standarde clare, interpretările variază de la un caz la altul, ceea ce poate duce la soluții judiciare contradictorii.

O altă dificultate pentru infracțiunea de hărțuire este stabilirea caracterului „repetat” al acțiunilor pentru că legea nu stabilește un număr minim de acte necesare pentru ca o faptă să fie considerată hărțuire. Singura cerință este ca acțiunile să fie repetate, dar această formulare lasă loc unor incertitudini:

Câte acte sunt necesare pentru a reține infracțiunea? Două, trei, mai multe?

În ce interval de timp trebuie să se producă faptele? Dacă două acte de hărțuire sunt comise la o diferență de șase luni, mai poate fi reținut caracterul repetitiv? Când o simplă insistență devine hărțuire? Un fost partener care trimite mai multe mesaje pentru a relua relația poate fi considerat hărțuitor?

În lipsa unor criterii obiective, interpretarea depinde de fiecare instanță, ceea ce poate conduce la soluții divergente în cazuri similare.

Dificultăți avem și în ce privește probarea infracțiunii de hărțuire, aceasta este o infracțiune care, de multe ori, nu lasă urme fizice, iar probele pot fi dificil de obținut.

În acest sens, se întâlnesc mai multe dificultăți:

1. Lipsa martorilor, pentru situația în care hărțuirea se petrece frecvent în situația în care nu există martori direcți ca de exemplu, prin mesaje private, apeluri telefonice, urmăriri discrete.
2. Ștergerea probelor, agresorul poate șterge mesajele sau poate folosi numere de telefon necunoscute, făcând dificilă dovedirea faptelor.
3. Necesitatea unor probe coroborate, o simplă declarație a victimei nu este suficientă pentru condamnare; instanțele cer dovezi suplimentare, cum ar fi înregistrări video, mesaje sau mărturii ale unor persoane terțe.

Această dificultate poate determina victimele să renunțe la plângere, considerând că nu pot furniza suficiente probe pentru a demonstra hărțuirea.

Un alt aspect dificil este și diferențierea infracțiunii de hărțuire de alte fapte penale:

➤ Hărțuirea vs. Amenințarea (art. 206 CP)

Amenințarea presupune promisiunea unui rău viitor concret, cum ar fi „Te omor!” sau „Îți distrug viața!”. [7]

Hărțuirea implică acțiuni repetate care creează o stare de teamă fără o amenințare directă.

În practică, unele mesaje pot fi încadrate greșit la una dintre aceste infracțiuni.

➤ Hărțuirea vs. Violența psihologică (Legea 217/2003 privind violența domestică)

Dacă agresorul este un fost partener sau un membru al familiei, hărțuirea poate fi încadrată la violență psihologică, iar victima poate solicita un ordin de protecție.

Există situații în care fapta este încadrată greșit, ceea ce poate afecta protecția victimei.

➤ Hărțuirea vs. Violarea vieții private (art. 226 CP)

Dacă supravegherea repetată implică înregistrarea ilegală a victimei (fotografii, filmări fără consimțământ), se poate reține concursul de infracțiuni între hărțuire și violarea vieții private.

Pentru victimele infracțiunii de hărțuire, protecția judiciară este un aspect esențial, deoarece faptele pot avea consecințe psihologice și emoționale grave, iar agresorii pot deveni tot mai insistenți, ajungând în unele cazuri chiar la fapte violente. Cu toate acestea, în practică, există numeroase dificultăți în obținerea și aplicarea efectivă a măsurilor de protecție, ceea ce poate reduce eficiența mecanismelor legale existente.

Ordinul de protecție este o măsură civilă și penală extrem de importantă pentru victime, permițând impunerea unor restricții agresorului (exemplu: interdicția de a se apropia de victimă, interdicția de a o contacta). Cu toate acestea, în practică, obținerea unui

ordin de protecție poate fi dificilă din mai multe motive:

1. Instanțele cer dovezi clare ale hărțuirii și ale pericolului real și iminent pentru victimă. În lipsa unor probe directe (înregistrări, mesaje, martori), cererea poate fi respinsă.
2. Dovedirea stării de temere, deși legea nu impune un nivel minim al pericolului, în multe cazuri victima trebuie să demonstreze că îi este teamă de agresor, ceea ce poate fi interpretat subiectiv de către judecător.
3. Durata procedurilor judiciare chiar dacă legea prevede că soluționarea unei cereri de ordin de protecție se face în regim de urgență, în unele cazuri birocrăția și aglomerarea instanțelor duc la întârzieri, timp în care victima rămâne expusă pericolului.
4. Riscul respingerii cererii atunci când instanța consideră că victima nu a demonstrat suficient de clar riscul la care este supusă, cererea poate fi respinsă, lăsând victima fără protecție legală.

De exemplu: Dacă o femeie este hărțuită de un fost partener aceasta poate depune o cerere pentru un ordin de protecție, dar dacă agresorul nu a amenințat-o în mod direct, ci doar a urmărit-o și i-a trimis mesaje insistente, instanța ar putea considera că nu există un pericol imediat și să respingă cererea.

Din păcate ne putem confrunta și cu încălcarea ordinului de protecție cu toate că este prevăzută de legea 217/ 2003 că încălcarea unui ordin de protecție constituie infracțiune și poate atrage sancțiuni penale, în practică există mai multe dificultăți în sancționarea agresorilor care nu respectă aceste ordine.

Poliția nu intervine întotdeauna rapid, mai ales dacă agresorul nu a comis o faptă de violență fizică. Uneori, victimele sunt sfătuite să depună plângeri suplimentare, ceea ce le poate pune în pericol.

Nu există un sistem electronic care să monitorizeze respectarea ordinului ca de exemplu, un dispozitiv GPS pentru agresor. Astfel, victima poate rămâne vulnerabilă în fața unui agresor care încalcă restricțiile.

În unele cazuri, agresorii primesc doar amenzi sau pedepse cu suspendare, ceea ce nu reprezintă un factor de descurajare suficient de puternic.

De exemplu: Dacă o victimă care are un ordin de protecție împotriva unui agresor și-l vede pe acesta apropiindu-se de locuința sa trebuie să sune poliția. Dacă patrula ajunge târziu sau consideră că „nu a fost un pericol real”, agresorul poate scăpa fără o sancțiune imediată, ceea ce îl poate încuraja pe acesta să continue comportamentul abuziv asupra victimei.

În concluzie protecția juridică a victimelor hărțuirii este reglementată prin lege, aplicarea concretă a măsurilor este adesea deficitară din cauza dificultății dovedirii faptei, a reacției întârziate a autorităților și a limitărilor în supravegherea agresorilor. O

îmbunătățire a mecanismelor legale și o aplicare mai uniformă a măsurilor de protecție ar putea reduce riscurile pentru victime și ar contribui la descurajarea agresorilor.

CONCLUZII

Infracțiunea de hărțuire, reglementată de articolele 208–209 din Codul Penal, reprezintă o formă complexă și adesea dificil de apreciat a atingerilor aduse libertății psihice și vieții private a persoanei. Caracterul repetitiv al acțiunilor, lipsa unui motiv legitim și impactul psihologic profund asupra victimei fac din hărțuire o infracțiune cu un puternic caracter intruziv, care necesită o atenție sporită atât din partea autorităților, cât și a societății.

Analiza particularităților infracțiunii evidențiază faptul că legislația actuală oferă un cadru juridic funcțional pentru sancționarea faptelor, incluzând variante atenuate și agravate, precum și măsuri complementare de protecție a victimelor. Cu toate acestea, aplicarea concretă a legii este afectată de numeroase dificultăți practice, precum stabilirea stării de temere, probarea actelor de hărțuire, interpretarea caracterului repetat și diferențierea acestei infracțiuni de alte fapte penale conexe.

În concluzie, combaterea hărțuirii necesită nu doar aplicarea riguroasă a prevederilor legale, ci și un efort concertat de îmbunătățire a mecanismelor de protecție, de formare profesională a autorităților și de sensibilizare a opiniei publice. Doar prin consolidarea acestor elemente se poate asigura un mediu sigur pentru victime și se poate contribui la reducerea fenomenului de hărțuire în societate.

BIBLIOGRAFIE

- [1]. A. Boroș, O. Rădulescu, *Drept penal. Partea specială*, C.H. Beck, 2022
- [2]. A. Iliescu, *Protecția victimelor infracțiunilor și violenței domestice*, 2019
- [3]. A. Iorgovan, A. Iliescu, *Protecția victimelor infracțiunilor și violenței domestice*. București: Hamangiu, 2019.
- [4]. I. Sîrbu, *Asistența victimelor violenței domestice*, Ed. Institutul European, 2020.
- [5]. M.A. Hotca, M. Damaschin. *Noul Cod Penal. Comentarii pe articole*. București: C.H. Beck, 2021.
- [6]. M. Udriș, *Drept penal. Partea specială*, Ed. C.H. Beck, 2021.
- [7]. N. Volonciu. *Tratat de drept penal. Partea specială*. București: Universul Juridic, 2020.